

Referat fra befaring av Risa for videre problemkartlegging av jern mm. som årsak til fiskedød.

Til stede: Kjell Halvorsen (grunneier), Karl Ola Risebrobakken (grunneier), Ann Kristin Kjos (grunneier – deler av befaringen), Roy Idar Brandlistuen (Risautvalget), Atle Dagestad (NGU) Øystein Jæger (NGU), Anja Winger (Akershus fylkeskommune), Anette Åkerstrøm (Ullensaker kommune) og Helge B. Pedersen (Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma). Eidsvoll kommune var ikke representert pga. ferieavvikling.

Referat: Sendes møtedeltagerne og repr. for Eidsvoll kommune. Referatet sees på primært som et internt arbeidsdokument – og legges derfor ikke inn i saksbehandlingssystemets arkiver.

Sted og tid: Møtet/befaringen foregikk 6.07.17, kl. 08.30 – ca. 12.00, med påfølgende befaring av NGU.

Bakgrunn for befaringen

Episodisk fiskedød i Risa. Episodene er beskrevet i NIVA-notat i 2007 ([Haugen 2007](#)), og fra 2015 i notat fra Ullensaker kommune ([Åkerstrøm 2016](#)), men også fiskedød i 2016 er observert. Fiskesamfunnet i Risa er kartlagt i [2014](#) og i [2016](#).

Gjelleanalyser fra død fisk i 2015 viste at det i hovedsak var jernpåslag på gjellene som drepte fisken. Intensjonen nå er å forsøke å finne ut hvorvidt så høye jernverdier i vassdragene er å anse som naturlig for området, eller om det er antropogent forårsaket – evt. om det kan tenkes å være mulig med avbøtende tiltak. Norges geologiske undersøkelse (NGU) er villig til å bistå med den videre problemkartleggingen.

Hensikten med befaringen

Hensikten med møtet/befaringen var å innhente lokalkunnskaper om mulige terrengendringer og annet som potensielt kan tenkes å ha en medvirkende årsak, informasjon til grunneierne samt sette ut et par loggere for å måle endringer i vannkjemien. Loggerne skal samle basisinformasjon om endringer i vannets ledningsevne over tid.

Informasjon delt i møtet

- Det ble lagt et rør fra E6 til Risa ved Risebru for å lede vekk overflateavrenning fra veien. Men etter at E6 ble lagt om, ble all overflateavrenning fra motorveien i dette området ledet ned til rensedammer mellom E6 og Risa, lenger ned i vassdraget.
- Fra den lille dammen på sørsiden drenerer vannet videre via grunnvann og et lite rør under veien – røret er som oftest tørt.
- Det er striper/partier med svært jernholdige jordtyper i området.
- Det er mange iler i området der grunnvannet kommer fram.
- Det er som oftest lite vann, tidvis tørt, i bekken fra Borgentjernet/Sessvolltjernet, men en del om våren.
- Det kan ha vært en endring/omflytting av masser når motorveien ble lagt om.
- Det er et våtmarksområde nordvest for Risebro «måkedammen», som opp gjennom tidene har hatt varierende vannstand. Dels har det vært grøftet ut og dels med høyt overflatevann. Se bl.a. www.norgebilder.no. Øvrige vesentlige terrenginngrep er ikke kjent. (Det er også gravd ned et rør for vannbåren varme i myra/vannet på sørsiden, men det ansees for å være for lite inngrep til å ha betydning).
- Det foreligger ikke informasjon om at det har forekommet fiskedød i tiden før 2007, enda det er forsøkt aktivt å framskaffe/søke opp slik informasjon.

- Fra driften av fiskeanlegget i Elstad er det kjent at vannet har vært jernrikt. Tidligere prof. Harald Skjervold ved tidlig NLH (nå NMBU) målte regelmessig vannkvaliteten i Elstadbekken i lang tid. Det kan muligens framskaffes data for dette hvis behov.
- Det har vært private brønner i området fram til for få år siden, som evt. kan brukes som referanser.
- Karl Ola Risebrobakken har lokale værobservasjoner fra lang tid tilbake som evt. kan framskaffes hvis behov.
- Det tok flere år etter dødsepisoden i 2007 før det igjen ble sett brukbart med ørret i øvre deler av Risa.

Konklusjon/videre oppfølging

1. Det er ønskelig å framskynde i tid den naturlige reetableringen av ørret opp til Risebru. Både ift. lokalforvaltningen/fiskeinteressene og for å ha biologisk «kontroll» på at det ikke forekommer biologisk sett høye jernverdier som loggerne ikke har registrert. Risautvalget vil derfor vurdere å søke om tillatelse til å flytte fisk fra Risa nedstrøm/Gudmundsbekken/Løykjebekken og opp mot Risebru.
2. En logger legges i bekken fra våtmarksområdet («måkedammen»).
3. En logger til ble plassert ut i terrenget samme dag. NGU leser av loggerne med jevne mellomrom.
4. Det er ingen motforestillinger mot å legge ut loggere lokalt. Det oppfordres til å ha litt oppsyn med dem mht. hærverk osv., men de plasseres så diskret som mulig.
5. Det lages etter hvert en skisse for videre oppfølging/progresjon.

Referent: Helge B. Pedersen, 6.07.17

Bilde av loggeren og bekken (stasjonen) den ble lagt ut i.

Postadresse	Telefon	E-post
Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma	66 10 50 67/66 10 50 00	postmottak@nannestad.kommune.no
c/o Nannestad kommune	Telefaks	Internett
Teiealleen 31	66 10 50 10	www.huvo.no
2030 Nannestad		